

Una història dels banys de mar a la costa catalana constata el paper capdavanter de Barcelona

Mercè Tatjer (Barcelona, 1943) constata el paper capdavanter de Barcelona, de final del segle XVIII ençà, en el descobriment de la platja com a espai de lleure, al llibre *Els banys de mar a Catalunya*, que ha publicat a l'editorial Albertí. És un fenomen europeu, lligat al naixement de les pràctiques balneàries marítimes i a l'ús terapèutic de l'aigua de mar. El bany d'immersió, però, restà encara com una pràctica poc habitual, sovint vinculada a les classes populars i a determinades tradicions, com ara la celebració del solstici d'estiu.

A Barcelona, les pràctiques arran de mar són perfectament documentades, a partir de final del XVIII, per mitjà de bans municipals i la creació d'espais específics per al bany. Apareixen també les primeres cases de banys de mar en pica, perquè l'aigua de mar se servia calenta, en banyeres situades dins petites cabines, com ara els reconeguts establiments de la Casa de la Caritat, a la platja de la Barceloneta, o els de Benet Trulls, al peu de Montjuïc, juntament amb banys flotants i més balnearis situats a l'interior de la ciutat.

A la darrerria del segle, recorda Mercè Tatjer, el baró de Maldà també recollí al seu diari el costum de les classes populars barcelonines, proclius a prendre banys de mar la nit de Sant Joan, a la recerca de la bonaventura. També sabem, afegeix, que a molts pobles del litoral valencià, segons que constata el naturalista Antoni Josep de Cavanilles el 1795, molts veïns "acuden a bañarse".

D'acord amb el costum implantat en més ciutats europees de prendre banys d'aigua de mar freda i calenta en pica, Barcelona complia aquesta funció –molt possiblement des de final del Set-cents, però amb tota seguretat a partir dels anys 20 del Vuit-cents– amb tres establiments: dos a ponent, a les platges de Santa Madrona i Sant Bertran, i un altre a la Barceloneta. Tots tres eren situats fora de les muralles que, durant la temporada de banys, mantenien obertes les portes fins a les deu del vespre.

Al peu de Montjuïc, vora la platja de Sant Bertran, hi havia els banys de Vista Alegre –datats des del 1829 i creats, segons que sembla, gràcies a un privilegi reial del 1828–, propietat de Benet Trulls. Fou el primer establiment d'aquesta mena a la costa catalana i consistia en una estructura de fusta, operativa només a l'estiu, situada al mateix indret on hi havia hagut un molí fariner.

Però, a Barcelona, el costum de sovintejar la platja i banyar-se no es popularitzà realment fins el primer terç del segle XIX, com ho mostra l'existència d'unes primeres disposicions municipals reguladores dels banys de mar –els edictes del 1814 i del 1818 i els pregons del 1836 i el 1859– per tal d'assegurar l'ordre públic i la decència. Després de reportar amb detall l'ocupació estiuenca de la platja per part dels barcelonins, Mercè Tatjer passa a parlar de la costa catalana en general, fins a arribar als nostres dies.

Fragment d'un cartell dels banys de Sant Sebastià de Barcelona, realitzat per J. Puigdenoles.